

A U R A

TIDSKRIFT FÖR AKADEMISKA STUDIER AV NYRELIGIOSITET

Jeffrey J. Kripal, *Mutants & Mystics. Science Fiction, Superhero Comics, and the Paranormal*, London: Chicago University Press 2014

Kristel Torgrimsson

Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet, Vol. 7 (2015), 111–115.
doi: <https://doi.org/10.31265/aura.509>

De första tio årgångarna, utgivna mellan 2009 och 2018, av *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2000-4419) publicerades ursprungligen i tryckt format. Från och med volym 11 (2020), har tidskriften omarbetats till en diamond open access-tidskrift, och har bytt namn till *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2703-8122). Samtliga artiklar, redaktionella texter och bokrecensioner från volymerna 1–10 publiceras nu online med open access (Creative Commons BY-SA 4.0 licence) med tillstånd från författarna.

For the first ten volumes, published between 2009 and 2018, *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2000-4419) was exclusively available in printed form. Starting with volume 11 (2020), the journal is re-envisioned as a diamond open access journal and will be renamed *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2703-8122). All articles, editorials, and reviews from volumes 1–10 are published online in open access form (Creative Commons BY-SA 4.0 licence) with the permission of the author(s).

Recension: Jeffrey J. Kripal, 2014. *Mutants & Mystics. Science Fiction, Superhero Comics, and the Paranormal*, London: Chicago Press. 370 s.

Den anomala upplevelsen är fortfarande en underdog som kämpar för den accepterade vetenskapens godkännande. På grund av dess avvisande och förtryckande dualism, tvingas den däremot att fly till populärkulturens ghetto. I *Mutants & Mystics* undersöker Jeffrey J. Kripal de ontologiska och epistemologiska osäkerheter som tar sin flykt till superhjärte- och science fiction-världen, och finner inom dem en växande berättelse om ett kommande evolutionärt språng för mänskligheten. Fusionen mellan vetenskap och fiktion som den accepterade vetenskapen inte kan hantera, bär på ultimata hemligheter med potential att stimulera våra egna superkrafter om vi bara inser dem. Trots att vi ännu befinner oss instängda bakom dualismens stränga hölje, föreställer sig Kripal en tredje väg som slutligen kommer att transformera larven till en fjäril.

Med hjälp av de mest prominenta serietidnings- och science fiction-författarna av vår tid, utforskar Kripal hur denna superberättelse vuxit fram. I motsats till det system som beskriver superhjältens guld, silver och brons-era, betonar denna att berättelsen fortfarande lever och att den rör sig mot en avgörande förändring. En förändring i resonans med en växande själv-medvetenhet om våra inre krafter. Superberättelsen formuleras genom mytiska teman och konstitueras genom å ena sidan publika manifestationer i form av superhjärteserier och science fiction, å den andra genom författarnas personliga mystiska upplevelser.

Det första temat *Divinization/Demonization* demonstrerar den ultimata nödvändigheten för superberättelsen, nämligen den högre makten som vi försöker att antingen kontrollera, undvika eller söka

skydd hos. Myttemat *Orientation* beskriver hur makten lokaliseras på olika platser beroende på vad som anses vara dess källa. En gammal vana är att placera makten antingen ovan eller under oss. Den senare representeras bland annat genom Jules Vernes kända berättelse om *Journey to the Center of the Earth* (1864). Vi kan också se hur denna idé om en ihålig jord hålls levande i samtida populärkultur. Den kommande uppföljaren till *Iron Sky* (2012) som heter *Iron Sky: The Coming Race* (2016) där nazisterna gömt sig inuti jorden och planerar att ta över jorden, är ett exempel på detta. Titeln och konceptet är direkt tagen från Edward Bulwer-Lytton och hans bok *The Coming Race* (1871) som handlar om en superutvecklad varelse som bor under oss och som vaktar en mystisk elektromagnetisk spirituellt energi som de kallar för "Vril".

Som ett resultat av 1900-talets insikt om universums magnitud, kom vi att omlokalisera denna makt till yttre rymden. Genom myttemat *Alienation* kom vi därför att inse att vi inte längre var universums center, och att universums omfattning var långt bortom vårt förstånd, någonting som ledde till att vi förlorade vår känsla av tillhörighet. En känsla som triggade idén om vår vistelse på jorden som övervakad av utomjordiska krafter. Detta resulterade i att ett ökat antal människor började rapportera om utomjordiska bortrövanden, och underliga objekt på himlen.

Vid tiden för Hiroshima och Nagasaki hade världen blivit ännu mer komplex och i myttemat *Radiation* beskrivs den ångestskapande vissheten om energins destruktiva potential. Fysiker talade om energin som en källa med möjligheten att kontrollera allt liv, och som i fel händer kunde manipuleras till att tillintetgöra hela städer. Då denna energi är närvarande inom allt levande och samtidigt bortom vår räckvidd, har den en naturlig koppling till det mystiska och dess vidkännande av det absoluta. Giftermålet mellan kvantfysik och mystik kan demonstreras genom de många superhjältar som erhållit sina krafter

genom nukleära olyckor. Jon Osterman, en fysiker som omvandlats till ren energi efter att ha fastnat i en nukleär maskin är ett exempel. Detta gör honom bokstavligen till ett med universum, någonting som han sedan rekonstruerar till en fysisk kropp, närmare bestämt som den blåa jätten Dr. Manhattan i *The Watchmen*. Faktum är att den mystiska kraften ofta porträtteras i blått. Allt ifrån den libidiska kraften som den så kallade "Freudianska heretikern" Wilhelm Reich kallar "Orgone" till den mystik-erotiska plasman i seriehjältinnan Prometheas kaducé.

Den ökade medvetenheten om kraftens strålning, och de mutationer i vår biologi som kan uppstå vid exponering, omplacerar kraften än en gång. Genom myttemat *Mutations* lokaliseras kraften inom oss själva. Med insikten om naturens föränderlighet börjar serietidningar och science fiction att betona vår evolution som en källa till kraft. X-Men exempelvis, är kanske enklare att föreställa sig än superhjältar som plötsligt fått sina krafter genom kemiska och nukleära olyckor, eftersom de förra på sätt och vis bara är före sin tid, d.v.s. mer utvecklade. Med andra ord; de är oss i framtiden. I enlighet med detta talar Michael Murphy och Richard Price som står bakom Esalen institutet, om övernaturliga krafter som evolutionens gömda potential. Detta är också en gemensam nämnare för Rosenkransare och Teosofier där man menar att vad som är paranormalt idag kommer att ses som normalt i framtiden. Människans metamorfos är därför som en fjäril, ingen kan förstå larvens verkliga skönhet förrän den kläcks och slår ut sina vingar.

Detta föreslår att vi växer mot en medveten kontroll över vår evolution, men kanske också att den fortfarande ligger i någon annans händer. Följaktligen leder detta oss till det sjätte myttemat *Realization*, där vi tvingas erkänna den obehagliga sanningen om att vårt öde skrivits av någon annan. Denna idé illustreras av en mängd science fiction-litteratur. Bland annat *Mankind. Child of Stars* (1974) skriven av Otto O. Binder och Max H. Flindt, där jorden beskrivs som en koloni upprättad av utomjordingar, och människan som deras skapel-

se. Binder spekulerade ifall människors upplevelse av utomjordingar egentligen var ett resultat av en verklig länk inkodade i vårt DNA, men att vi fortfarande var omedvetna om vår koppling till dessa interstellära väktare.

Kripal menar däremot, att tiden är nära. Vi börjar långsamt att inse sanningen. En slående liknelse är serieförfattaren Alvin Schwarts mystiska möte med Thongden, en figur från forskaren Everett Nelsons arbeten i Tibetansk buddhism. Thongden förklarar för honom att hans sinneskreation av stålmannen precis likt Thongden har börjat materialiseras och slitas från Schwarts, och därför måste dras tillbaka. Kripal argumenterar att Thongden kan ses som en inkarnerad realisation, och som en varelse som bryter sig loss från sin författare och skapare.

Efter realisation kommer det sjunde och sista myttemat *Authorization* där vi slutligen tar berättelsen i våra egna händer och börjar att skriva om oss själva. Konsekvensen däremot, blir att våra verklighetskoncept, så som tid och rum, börjar framstå som konstlade resultat av en berättelse vi själva inte skrivit.

Utifrån upplevelser av tiden och rummets sammansmältning, som demonstrerats av en mängd kända serie- och science fictionförfattare som Ray Palmer, Barry Smith och Philip K. Dick, identifieras två typer av tid. Den ena är konceptuell och linjär (enligt den berättelse vi varit fångade i) och den andra är ett kontinuum utan struktur (vilken vi ännu inte har förmågan att uppfatta). Upplevelser likt deras säger därför någonting om verkligheten bakom berättelsen. Kripal menar därför att dessa bör ses som över-uppfattningar snarare än missuppfattningar – om någonting bortom oss.

Likt Kripal föreslår i sina slutsatser, är vi däremot inte bara simpla filter vari den bakomliggande verkligheten sipprar igenom. Det upplevda skapas inte bara av *dem* utan också av oss. Upplevelsen är nämligen beroende av vår egen tro, eller som Alan Moore uttrycker det på omslaget av *Promethea* "If she did not exist, we would have

to invent her” någonting som uttrycker en väldigt komplex relation mellan verkligheten bakom upplevelsen och den verklighet som omger individen med upplevelsen.

Trots att interaktionen mellan kultur och medvetande inte är ett nytt koncept för att förstå den anomala upplevelsen, gör Kripal en väldigt vacker illustration av fenomenet. Författarnas upplevelser är i beroendeställning till kulturen, och de tar form beroende på dess karaktär, samtidigt som kulturen inte heller kan existera utan vår fantasi, och inte leva utan att först skulpteras i vårt medvetande. Relationen mellan författaren och berättelsen visar därför på ett kreativt sätt denna komplicerade process.

Vissa skulle kanske säga att uppskattningen av denna bok beror på vilken bekantskap man har med serietidnings- och science fiction-kulturen. Jag skulle däremot säga att man varken behöver vara en superhjältenörd eller ett science fiction-fan för att uppskatta den större poängen Kripal försöker göra. Medan verket kan läsas i ren glädje för dessa ting, är den på djupet ett uppvärderande av jämförande studier och anomala upplevelser inom religionsvetenskapen.

Superhjältar och science fiction är sålunda ett fort för det jämförande studiet och det paranormala, och därmed en fristad för två ämnen som vetenskapen försöker begrava. Tack vare Kripals motbevisande av både naiv tro och skepticism finns det däremot hopp för deras överlevnad.

Kristel Torgrimsson